

MIECZYŚLAW CZUBALSKI ŻOŁNIERZ GEN. WŁADYSŁAWA ANDERSA

Abstrakt

Mieczysław Czubalski urodził się w 1916 r. w Łęczycy. W 1937 r. został powołany do służby wojskowej w 4. Pułku Strzelców Konnych imienia Ziemi Łęczyckiej w Płocku.

1 września 1939 r. Niemcy napadły na Polskę. Wówczas jego pułk został wcielony do Nowogrodzkiej Brygady Kawalerii dowodzonej przez gen. Władysława Andersa. W końcu września 1939 r. resztki Brygady dotarły do granicy z Rumunią, niestety strzeżonej już przez oddziały Armii Czerwonej.

Mieczysław Czubalski pragnął powrócić do Polski, ale trzykrotnie łapany przez Sowieców, został zesłany na Sybir. Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej w 1941 r. dotarł do organizowanej przez gen. W. Andersa armii polskiej w ZSSR.

Słowa kluczowe: Mieczysław Czubalski, gen. Władysław Anders, Wojsko Polskie w ZSSR, Wojsko Polskie na Wschodzie, II Korpus Wojska Polskiego.

I. Wprowadzenie

Tytułem wstępu pragnę przypomnieć najważniejsze wydarzenia, które poprzedziły II wojnę światową.

W dziejach Polski bardzo ważną datą jest rok 1918, rok kapitulacji Niemiec, kończący I wojnę światową, rok odzyskania przez Polskę niepodległości.

Warunki zawarcia pokoju podał prezydent Stanów Zjednoczonych Woodrow Wilson w swoim orędziu; w punkcie 13. stwierdzał, że ma powstać niepodległa Polska z dostępem do morza. Ogromną rolę na kształt punktu 13. odegrał Ignacy Jan Paderewski¹.

10 listopada 1918 r. przybył do Warszawy Józef Piłsudski, zwolniony z więzienia w Magdeburgu, któremu Rada Regencyjna przekazała władzę. Piłsudski natychmiast zaczął tworzyć rząd, oświadczając Europie, że niepodległa Polska powstała².

Jednak o ustalenie jej granic trzeba było walczyć; proces kształtowania się granic Polski trwał do 1922 roku. Granica wschodnia – to sąsiedztwo zrewolucjonizowanej Rosji, która wprawdzie w pierwszych dniach anulowała traktaty rozbiorowe, ale nadal chciała mieć Polskę pod swoją kuratelą. Na to nie można było się zgodzić. Granica ta została ustalona w traktacie ryskim, podpisanym przez oba państwa po zwycięskiej wojnie w 1920 r., 21 marca 1921 r³. Należy przypomnieć, że decydujące o losach wojny było uderzenie wojsk polskich pod osobistym dowództwem Józefa Piłsudskiego znad Wieprza. Granice zachodnie państwa polskiego wywalczyło powstanie wielkopolskie, rozpoczęte w styczniu 1919 r., po przybyciu 27 grudnia 1918 r. do

Poznania I. Padewskiego. Cała Wielkopolska weszła w skład naszego państwa⁴.

Zwycięskie w I wojnie światowej państwa zachodnie zorganizowały plebiscyty na Górnym Śląsku w celu ustalenia granicy z Niemcami. Wskutek matactw Ślązacy zorganizowali trzy powstania. Dzięki nim prawie cały Górny Śląsk z jego hutami i kopalniami węgla, przypadł Polsce⁵. Także na Warmii, Mazurach i Powiślu odbył się plebiscyt 11 lipca 1920 r., w czasie odwrotu wojsk polskich na wschodzie, co niewątpliwie odbiło się niekorzystnie na wynikach plebiscytu. Większość tych terenów – Prus Wschodnich – zamieszkałych przez ludność polską, przypadła Niemcom⁶. Także Czechosłowacja żądała znacznych części Śląska Cieszyńskiego, Spiszu i Orawy, zamieszkałych przez większość ludności polskiej. Ostatecznie oba rządy Polski i Czechosłowacji ustaliły granicę bez walki⁷.

Należy także wspomnieć, że Ukraińcy, w tym oddziały wojskowe austro-węgierskie, z przeważającą liczbą Ukraińców, 1 listopada 1918 r., zajęli obszary na wschód od Przemysła, a we Lwowie- znaczną część miasta. Nierówną walkę z nimi podjęli Polacy – mieszkańcy Lwowa, w tym młodzież szkolna – nazwana później „Orłętami Lwowskimi”. Tereny te Polska odzyskała w 1919 r. po nadejściu oddziałów wojska polskiego z Krakowa, Rzeszowa i Przemysła, a głównie dzięki przybyłej z Francji „Błękitnej Armii” pod dowództwem gen. Józefa Hallera⁸.

Po klęsce Niemiec w I wojnie światowej, traktat pokojowy, zwany „Wersalskim”, nałożył na Niemcy sankcje, zakazując m. in. odbudowy przemysłu zbrojeniowego i ograniczając liczebność sił zbro-

nych. Republika Niemiec zwana „Weimarską” w części naruszyła te postanowienia, a III Rzesza proklamowana przez Adolfa Hitlera, jako kanclerza, rozpoczęła gwałtowną militaryzację wszystkich dziedzin życia. Adolf Hitler był od roku 1921 przywódcą NSDAP (Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotnicza), która była w ostrej opozycji do Republiki Weimarskiej. NSDAP była silną partią, liczącą się w parlamencie. Ale w 1932 r., w kolejnych wyborach straciła wielu zwolenników. Prezydent Republiki Paul von Hindenburg, wycofał się z poprzedniego zamiaru desygnowania A. Hitlera na kanclerza. Do władzy pretendowali przedstawiciele partii konserwatywno-liberalnej i komunistycznej. Ponieważ nie doszli do porozumienia kto ma zostać kanclerzem, zgodzili się, uzyskując aprobatę prezydenta von Hindenburga, aby kanclerzem został Hitler⁹. Sądziło się, że to oni, a nie on, będą rządzić krajem. Tymczasem rzeczywistość okazała się zupełnie inna. Już następnego dnia po objęciu władzy, naziszi rozwiązali parlament, po kilku dniach zdelegalizowali partię komunistyczną i zakazali wydawania większości socjalistycznych gazet. Obsadzili swoimi ludźmi ministerstwo spraw wewnętrznych, co gwarantowało im kontrolę nad policją i dano S.A. (bojówki naziistowskie) wolną rękę w likwidacji przeciwników politycznych. Wkrótce w podmiejskich lasach zaczęto znajdować zwłoki i nikt nie odważył się dochodzić przyczyn zgonów. Mimo podpisania 26 stycznia 1934 r. z Polską deklaracji o niestosowaniu przemocy, Niemcy rozpoczęły tajne przygotowania planów wojny, których celem było przyłączenie do III Rzeszy Wolnego Miasta Gdańsk, części Pomorza, Górnego Śląska i Wielkopolski, co oznaczało odebranie Polsce odzyskanej przez nią po I wojnie światowej strefy zaboru.

Wzrastające zagrożenie ze strony III Rzeszy ujawniło się w drastycznym ultimatum niemieckim z 21 marca 1939 r., w którym Niemcy zażądały zgody na budowę eksterytorialnej autostrady do Prus Wschodnich, zrzeczenia się praw Polski do Wolnego Miasta Gdańska. Rząd polski obawiając się konfliktu zbrojnego z Niemcami zabiegał o pozyskanie sojuszników. 31 marca 1939 r. otrzymał gwarancję brytyjską, do której 12 maja przyłączyła się Francja. Finalem tych zabiegów był układ polsko-brytyjski o wzajemnej pomocy, zawarty 25 sierpnia 1939 r. Hitler, uznając to porozumienie za dowód polityki okrzyżenia Niemiec, już 28 kwietnia 1939 r. wypowiedział Polsce pakt o nieagresji. Odpowiedź Polski była natychmiastowa: na posiedzeniu Sejmu RP w dniu 5 maja, minister spraw zagranicznych Józef Beck, powiedział m. in.: „Pokój jest rzeczą cenną i pożądaną. Ale pokój, jak prawie wszystkie sprawy tego świata, ma swoją cenę wysoką, ale wymierną. My w Polsce nie znamy pojęcia pokoju za wszelką cenę. Jest jedna tylko

rzecz w życiu ludzi, narodów i państw, która jest bezcenna. Tą rzeczą jest honor”¹⁰. Ja wysłuchatem go wraz z kolegami w szkole. Przemówienie ministra Becka wywołało entuzjazm. W tej sytuacji wojna z Niemcami była przesądzona. Niestety po pięciu miesiącach na mapie Europy Polski już nie było.

II. Wrzesień 1939 r.

Wybuch II wojny światowej.

1 września Niemcy napadły na Polskę. Wskutek znacznej przewagi sił, szczególnie w broniach pancernych i w lotnictwie, szybko zajmowali kolejne obszary Polski. Bardzo liczni polscy żołnierze, w tym oficerowie, znaleźli się w niewoli niemieckiej. Większość z nich powróciła, po wojnie do kraju. 17 września napadła na Polskę armia radziecka na mocy tajnego protokołu go układu do paktu Ribbentrop – Mołotow, którego punkt drugi brzmiał: „W wypadku nowego układu terytorialnego i politycznego na ziemiach należących do Polski, strefy wpływów Niemiec i ZSRR rozgraniczone powinny być w przybliżeniu wzdłuż Narwi, Wisły i Sanu”. Podpisano go w Moskwie 23 sierpnia 1939 r.¹¹.

Z frontu wschodniego powróciły do kraju liczne grupy naszych żołnierzy, ale ok. 250 tysięcy, w tym 15.400 oficerów i podoficerów, dostało się do niewoli sowieckiej i ich losy były tragiczne¹². Oficerowie znaleźli się głównie w trzech obozach: w Ostaszewku, Starobielsku i Miednoje. Jak wiadomo zamordowano ich już w kwietniu 1940 r. Żołnierzy wywieziono na Sybir, gdzie pracowali przy wyrębie lasów w bardzo trudnych warunkach, bez żywienia i ciepłych ubrań. Wielu z nich tam zmarło, ale i wielu przetrwało aż do połowy 1941 r. – wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej¹³. Wówczas w Londynie gen. Władysław Sikorski, premier rządu emigracyjnego i Naczelnik Wódz, podpisał 30 lipca 1941 r. porozumienie z ambasadorem ZSRR w Londynie Majs-kim, zwane „układem Sikorski – Majski”¹⁴. Układ likwidował umowę Ribbentrop – Mołotow z 23 sierpnia 1939 r. i gwarantował utworzenie niepodległego państwa polskiego. Postanowiono utworzyć armię polską z żołnierzy – jeńców ZSRR oraz „amnestionowano” wywiezionych w głąb Rosji prawie 1,5 miliona obywateli polskich. Pośród żołnierzy polskich był tam także łączycanin Mieczysław Czubalski.

III. Mieczysław Czubalski.

Wojna niemiecko-radziecka.

M. Czubalski urodził się w Łęczycy w 1916 r. W 1937 r. został powołany do służby wojskowej w 4 Pułku Strzelców Konnych imienia Ziemi Łęczyckiej w Płocku. Służbę miał ukończyć 15 września 1939 r. Niestety 1-go września wybuchła wojna i zamiast do domu skierowano go na front. Jego pułk

Ułani 4 PSK (z prawej leży M. Czubalski)

został wcielony do dowodzonej przez gen. Władysława Andersa Nowogrodzkiej Brygady Kawalerii i wraz z nią przeszedł szlak bojowy od Mławy, poprzez Sierpc, Płock, Kampinos i dalej w kierunku południowo-wschodnim, ku granicy z Rumunią. Brygada tocząc boje opóźniające, atakowała z ziemi i z powietrza, dotarła pod koniec września do granicy w znacznie zmniejszonym składzie. Nie zdążyła jej przekroczyć, gdyż po 17 września została zamknięta przez Sowietów. Gen. Anders widząc beznadziejną sytuację i będąc dwukrotnie ranny, nakazał towarzyszącym mu żołnierzom uciekać na własną rękę. Jak wspomniał M. Czubalski powiedział wtedy m. in.: „Dalsza walka jest niemożliwa. Większość szeregowych ma iść do domów. Ci, którzy są zdecydowani dalej walczyć, mają dotrzeć na Węgry, a stamtąd do Francji. Niech wiedzą, że nie przestaliśmy być żołnierzami Rzeczypospolitej, i że to nie koniec walki o nią. Przegraliśmy kampanię, ale nie wojnę¹⁵. Gen. Anders dostał się do niewoli sowieckiej i wkrótce znalazł w szpitalu we Lwowie. Podleczoony, usiłował dotrzeć do Generalnego Gubernatorstwa lecz to się nie udało. Przewieziono go do więzienia NKWD na Łubiance w Moskwie¹⁶. Znow zachorował i nie był leczony. Po 20 miesiącach, w sierpniu 1941 roku gen. Anders został wezwany do kierownictwa więzienia, dokąd przybył Beria, bliski współpracownik Stalina – sprawa wydania decyzji o egzekucji polskich oficerów na wiosnę 1940 r. Gen. Andersowi powiedziano, że został wyznaczony przez rząd polski w Londynie na dowódcę armii polskiej, którą miał zorganizować przy pomocy władz sowieckich, z polskich żołnierzy, dotąd jeńców ZSRR¹⁷. Gen. Anders podleczoony i otoczony należytą opieką, przystąpił do działania. Początkowo ustalono utworzenie dwóch dywizji piechoty, a później, wobec masowego napływu żołnierzy, liczbę dywizji zwiększono do sześciu.

Mieczysław Czubalski po pożegnaniu gen. Andersa, wraz z innymi podążył w kierunku bro-

niącej się jeszcze Warszawy. Niestety pod Chełmem Lubelskim złapali go Sowieci. Wkrótce uciekł i znów go złapano. Przewieziony do kopalni w Krzywym Rogu, lecz i stamtąd udało mu się zbiec. Wkrótce znów złapany i postawiony przed sądem, został skazany na 5 lat więzienia i ciężkich robót. Zestano go na Sybir i w okolicy Nowosybirsk karczował lasy. Miał szczęście, bo gdy zachorował kierowca ciągnika, on okazał się jedynym jeńcem, który potrafił nim jeździć. Lżejsza praca spowodowała, że przetrwał w zdrowiu do wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej 22 czerwca 1941 r. i zgłosił się do armii polskiej gen. Andersa. Został skierowany do 7. dywizji piechoty w miejscowości Kottubanka¹⁸. Należy zaznaczyć, że w rejonie Kujbyszewa tworzyły się dalsze dywizje w połowie drogi między Moskwą a Morzem Kaspijskim. Ściągający do armii polskiej żołnierze byli niedożywieni i wyczerpani katorżniczą pracą, jednak szczęśliwi, że znów są polskimi żołnierzami. Gen. Anders w książce „Bez ostatniego rozdziału” napisał: „17 września 1941 r. pojechałem do obozu w Tocku, gdzie powstała 6. dywizja piechot. Po raz pierwszy zetknąłem się z 17–ysięczną rzeszą żołnierską. Do końca życia nie zapomnę ich wyglądu. Ogromna część bez butów i bez koszul. Wszyscy w łachmanach, wychudzeni jak szkielety. Ale wszyscy ogoleni. Serce mi się ścisnęło, gdy patrzyłem na tych nędzarzy i zapytywałem się w duchu, czy uda mi się z nich stworzyć wojsko¹⁹.”

IV. Rozmowy Sikorski–Stalin. Wojsko Polskie w ZSRR.

W końcu grudnia 1941 r. przybył do ZSRR gen. W. Sikorski na rozmowy ze Stalinem. Dotyczyły one szczegółowych warunków tworzenia przy pomocy ZSRR polskiego wojska. Gen. Anders opisuje to wszystko dokładnie w książce „Bez ostatniego rozdziału²⁰. Władze sowieckie dostarczyły tworzonej armii broń i żywność w ograniczonej ilości, co wpływało na opóźnienia szkolenia wojska. Do armii gen. Andersa zaczęli napływać „amnestionowani” obywatele polscy wywiezieni z kraju. Był to dla nich jedyny niemalże ratunek od niechybnej zagłady. Żołnierze dzielili się z nimi żywnością, a dowództwo polskie organizowało dla nich warunki pobytu, a także szkolenie wojskowe dla ludzi młodych i chętnych do działania.

Gen. Władysław Sikorski po powrocie do Londynu, wystąpił dla żołnierzy umundurowanie statkiem do Murmańska. W celu odebrania ładunku i przywiezienia do wojska, wydelegowano tam stu żołnierzy, w tym M. Czubalskiego. Ładunek przeladowano do 25 wagonów, ale do armii polskiej dotarło tylko 5, resztę zrabowały duże grupy czerwoarmistów, z którymi polscy żołnierze nie mogli podjąć walki²¹.

Nasze wojsko przebywało w rejonie Kujbyszewa do stycznia 1942 r. Na prośbę gen. Andersa wskutek bardzo silnych mrozów i zbliżającej się armii niemieckiej, polskie dywizje przeniesiono na południe. Rozmieszczono je w trzech republikach: Kazachskiej, Uzbekkiej i Kirgiskiej, dokąd wkrótce przybyło wielu polskich żołnierzy i Polacy – cywile wraz z dziećmi, często już sierotami, wywiezieni z Polski w latach 1940–1941.

Dziećmi w Uzbekistanie, a później w Iraku, zaopiekowała się żona hr. Michała Tyszkiewicza- Hanka Ordonówna, artystka kabaretowa w przedwojennej Warszawie. W czasie okupacji została aresztowana przez Gestapo, była więziona na Pawiaku, skąd uratował ją mąż. Obaj wyjechali do Wilna i tam aresztowało ich NKWD i wywieziono w głąb ZSRR. Po dotarciu do armii gen. Andersa, zaopiekowała się dziećmi i dotarła z nimi do Turkmenistanu. Okazało się, że jej mąż był wówczas kierownikiem polskiej placówki opieki społecznej w Aszchabadzie. Z jego pomocą wywiozła kilkaset dzieci do Indii, Bombaju, a później przewieziono je do Afryki Zachodniej, gdzie utworzono polskie szkoły. Część dzieci nie powróciła do kraju i tam pozostały pod opieką Hanki Ordonówny. Niestety zachorowała ona na gruźlicę przez co zmarła w 1950 r. i tam została pochowana. Wiele lat po wojnie Jerzy Waldorff wystarał się o przeniesienie jej szczątków do Polski. Została pochowana na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie²².

V. Ewakuacja armii gen. Andersa do Iraku.

I znów zdarzył się ratunek. Brytyjczycy zaniepokojeni zbliżeniem się armii niemieckiej do terenów roponośnych, wyjednali u Stalina, ku zadowoleniu polskiego dowództwa, zgodę na ewakuację polskiej armii do Iraku. Odbyła się ona w dwóch etapach. W kwietniu 1942 r. wyjechało 1.600 oficerów i 28.427 żołnierzy oraz 12.629 osób cywilnych i 1.159 ochotniczek Pomocniczej Służby Kobiet. Generałowi Andersowi z bardzo dużym trudem udało się przekonać władze sowieckie o potrzebie dotarcia do transportów ewakuacyjnych także ludność cywilną – kobiety i dzieci. Był to dla nich ostatni ratunek przed śmiercią głodową. Wówczas utworzono Pomocniczą Służbę Kobiet, szkoły junaków i junacek. Utworzono ochronki, przedszkola, szkoły i szpitale. Szczególnie potrzebne były szpitale, ponieważ liczba chorych sięgała 40% stanu armii²³. Drugi etap ewakuacji odbył się w sierpniu 1942 r. i wówczas wyjechało 69.247 osób, w tym 2.733 oficerów, 36.701 szeregowych, 1.765 osób Pomocniczej Służby Kobiet, 2.733 junaków i 25.501 osób cywilów, w tym 9.633 dzieci²⁴.

Czołg „Zeus” (drugi z lewej Czubalski)

VI. Mieczysław Czubalski w Polskim Wojsku na Wschodzie i w II Korpusie

Po przybyciu do Iraku wojska ulokowano na pustyniach w okolicy Bagdadu. Wojsku generała Andersa nadano nazwę Polskie Wojsko na Wschodzie. Tam rozpoczęło się szkolenie wojska wyposażonego w nowoczesną broń i sprzęt bojowy. M. Czubalski jako mechanik czołgowy został skierowany do 1 Pułku Ułanów Krechowickich reaktywowanego jako pułk pancerny²⁵. W sierpniu wojsko przenieśli do Libanu i Palestyny. Wówczas, w toku reorganizacji wszystkich wojsk polskich, także tych w Wielkiej Brytanii, nadano wojsku gen. Andersa nazwę: II Korpus. I tak pozostało do końca wojny. Przed świętami Wielkanocnymi II Korpus przewieziono do Włoch, gdzie rozgorzały walki wojsk alianckich z dywizjami niemieckich spadochroniarzy, chcąc otworzyć drogę do Rzymu²⁶. Największą przeszkodą był masyw górski Monte Cassino ze starożytnym klasztorem benedyktyńskim. Największe straty poniosły wojska amerykańskie, angielskie, nowozelandzkie i hinduskie – bez sukcesu. Wówczas zadanie to powierzono II Korpusowi gen. Andersa. Po tygodniowych bardzo krwawych walkach – 18 maja 1944 r. oddziały II Korpusu zdobyły wzgórze z ruinami klasztoru. 1 Pułk Ułanów Krechowickich był w odwodzie. Dopiero od 16 czerwca do 24 lipca pułk walczył o Ankonę, miasto i port nad morzem Adriatyckim. 17 lipca 3 szwadron 1 Pułku został skierowany w kierunku miejscowości Castelfilardo. „Zeus” – czołg M. Czubalskiego – ruszył do walki jako pierwszy i został trafiony miotaczem ognia. Strzelec wieżowy został zabity, pozostali oddalili się od płonącego czołgu. Czubalski gaśnicą stłumił ogień, wyjął karabin maszynowy, położył się obok czołgu i oczekiwał na pomoc. Zaskoczył go żołnierz niemiecki, usiłując zniszczyć czołg. Wówczas obaj stoczyli walkę na noże. Zwyciężył Polak. Wkrótce nadeszły polskie oddziały, odholowały czołg, a Czubalski po opatrzeniu ran dotoczył do swoje-

Por. Mieczysław Czubalski go szwadronu. Za ten bohaterski wyczyn został go odznaczony Krzyżem Walecznych. Kopię dyplomu otrzymałem od Polskiego Instytutu i Muzeum Sikorskiego w Londynie²⁷. Kolejne walki 1 Pułk podjął w kwietniu 1945 r. w rejonie Bolonii. Wkrótce miasto zdobyto i to był koniec 11 miesięcznych walk we Włoszech²⁸.

W 1946 r. II Korpus został przewieziony do Anglii i rozpoczęto demobilizację. W 1947 r. M. Czu-

balski powrócił do Polski- do rodzinnej Łęczycy. Wkrótce otrzymał list od przedstawicielstwa II Korpusu – w jakiej formie mają przekazać Czekalskiemu resztki należnego żołdu. Czubalski odpisał i wkrótce został aresztowany z podejrzeniem o szpiegostwo. Po 6-tygodniowym śledztwie w Łęczycy, w którym go maltretowano, został zwolniony z braku jakichkolwiek dowodów winy. W Łęczycy nie było pracy aż do czasu uruchomienia budowy kopalni rud żelaza w połowie lat 50-tych. Z biegiem czasu zdobył kwalifikacje górnicze i pracował w Łęczyckich Zakładach Górniczych do emerytury w 1970 r. Później udzielał się w życiu organizacji kombatanckich, spotykał się z młodzieżą szkolną i opowiadał o swojej wojnie. Wzbudzał ogólny szacunek i uznanie. Został także odznaczony przez władze państwowe. Zmarł 9 lutego 2009 r. i został pochowany na cmentarzu w Łęczycy z honorami wojskowymi i górniczymi.

VII. Odznaczenia wojskowe Mieczysława Czubalskiego

Krzyż Walecznych – nadany w 1944 r. przez gen. W. Andersa;

Krzyż Monte Cassino- nadany 3 marca 1945 r.;
Gwiazda za wojnę 1939–1945 nadana w 1946 r.;
Gwiazda Italia – nadana w 1945 r.;

Medal angielski „The War Med” – nadany w 1975 r.;

Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski – nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej 17 grudnia 1975 r.;

17 listopada 2000 r. Prezydent Rzeczypospolitej mianował sierżanta M. Czubalskiego podporucznikiem Wojska Polskiego;

7 grudnia 2005 r. Minister Obrony Narodowej mianował M. Czubalskiego porucznikiem Wojska Polskiego.

Przypisy

¹ Władysław Pabóg-Malinowski. *Najnowsza Historia Polityczna Polski 1914–1939*, Tom II, Gdańsk 1990, s. 71 i 123.

² Tamże, s. 143, 145.

³ Tamże, s. 556.

⁴ Tamże, s. 176.

⁵ Tamże, s. 564–567.

⁶ *Mała Encyklopedia Powszechna PWN*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1994, s. 609.

⁷ Władysław Pabóg-Malinowski, *op. cit.*, s. 462–463

⁸ Tamże, s. 334–335.

⁹ Piotr Osęka, „Wielka Pomyłka” [w:] „Polityka” Tygodnik z 1–5 II 2013, s. 54–57.

¹⁰ Czesław Brzoza, *Polska w czasach niepodległości i II wojny światowej 1918–1945* [w:] *Wielka Historia Polski*, Kraków 2003, t. 9, s. 259–260.

¹¹ Generał Anders Londyn 1990, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Nowe Wydawnictwo Polskie, Warszawa 1991, s. 192.

¹² Allan Paul, „Katyń”, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2006, s. 388.

¹³ Generał Władysław Anders „Bez ostatniego rozdziału”, Wydawnictwo Test, 1995, s. 28.

¹⁴ Tamże, s. 83–84.

¹⁵ Melchior Wańkiewicz „Wrzesień Żagwiący”, Wydawnictwo Polonia, Warszawa 1990, s. 28.

¹⁶ Tamże, s. 309.

¹⁷ Tamże, s. 311.

¹⁸ Bolesław Solarski, „Na bojowym szlaku”, Ziemia Łęczycka nr 3, Maj 2005, s. 30.

¹⁹ Gen. W. Anders, „Bez ostatniego rozdziału”, *op. cit.*, s. 93.

²⁰ Tamże, s. 112–130.

²¹ B. Solarski, „Na bojowym szlaku”, *op. cit.*, s. 31.

²² Gen. W. Anders, „Bez ostatniego rozdziału”, *op. cit.*, s. 153; *Polskie Cmentarze Wojenne w Uzbekistanie*, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Warszawa 2011, s. 7.

²³ Gen. W. Anders, „Bez ostatniego rozdziału”, *op. cit.*, s. 152, 164–166.

²⁴ *W Kraju Cedrów*, Rada Ochrony Walk i Męczeństwa, Warszawa 2010, s. 54–56.

²⁵ B. Solarski „Na bojowym szlaku”, *op. cit.*, s. 30–31.

²⁶ Tamże, s. 31.

²⁷ B. Solarski „Na bojowym szlaku”, „Ziemia Łęczycka” nr 4, 2005, s. 29.

²⁸ Tamże, s. 28.

MIECZYŚLAW CZUBALSKI
A SOLDIER OF GENERAL WŁADYSŁAW ANDERS

Summary

Mieczysław Czubalski, an uhlán of 4th Horse Shooters Regiment called Łęczycza Region in Płock, fought during the September Campaign in Nowogrodzka Cavalry Brigade under the general command of Władysław Anders. In the late autumn, as a prisoner of the USSR, he was taken away to Novosibirsk and made to work with deforestation

In 1941, when the Germans declared war to the Soviets, he reached to recruitment point in the USSR where a new Polish army was being formed by the General Władysław Anders. In 1942 the army moved to Iraq where it was equipped with adequate weapon and trained suitably. M. Czubalski became a tank mechanic and along with the whole II Corps was brought to the south of Italy where the allied armies, trying to get to Rome, were struggling with German

parachutists divisions. Particularly, several blood-soaked fights for some hills took place by American, English, New Zealand's, and Hindu armies in the region of Monte Cassino - most of which were unsuccessful. Thanks to the II Corps, together with the regiment of M. Czubalski, the cities of Ancona and Bologna were defeated.

After the war in 1947, M.Czubalski returned to Poland, to his home town Łęczycza. Soon afterwards, he was arrested and charged with espionage. After 6 weeks of investigation, he was released from prison due to the lack of evidence. In the mid of the 1950s he started working in the iron ore mine for Łęczycza Mining Institute. Having retired in 1970, he dealt with social works for local combatant organizations.